

Otázka: Mezinárodní vztahy

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Pei

Mezinárodní vztahy = věda o mezinárodních vztazích zabývající se nalezením bezpečnějších a efektivnějších prostředků organizace vztahů mezi lidmi, společnostmi, vládami a ekonomikami

-soustřeďuje se na vývoj a strukturu mezinárodních společenství/ organizací → sleduje faktory ovlivňující jejich chování a jeho modely

Spojitosť s: mezinárodní právo, světová ekonomie, geografie, sociologie, historie, filosofie atd... => zabývající se integračními procesy + plně souvisí s **politologií**

Subjekty: SUVERÉNNÍ STÁTY = ty, které mají svrchovanou moc nad obyvatelstvem svého území

(politici *plně rozhodují, co se bude ve státu dít* → *Africké státy, Maďarsko, Česko, Irsko...)

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE = *OSN, NATO, EU, UNESCO...

MEZINÁRODNÍ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE = *Greenpeace, FIFA, Amnesty International...

*Španělsko = bývalí teroristé ETA = obhajovali práva

*Svatá stolice - Vatikán a papež, od r. 1929

*Červený kříž - křesťané

*Červený půlměsíc - muslimové

*Červený krystal

*města s mezinárodním statutem (*Krakov, Gdaňsk, Tanger, Terst, Jerusalems, Západní Berlín + v současnosti Mostar (??))

Předmětem je: **INTEGRACE** = proces sjednocování, v případě Evropy jde o sjednocování jednotlivých států ve vyšší celek v zájmu hospodářské a politické stability, ale při zachování státní suverenity členů

Historie:

= mají kořeny již ve staré Číně, Indii a antickém světě

-poprvé použil **Jeremy Bentham** před koncem 19. Století

-původně se nazýval „Zahraniční právo“

-vědní obor = až po 1. Světové válce (1919)

Mezinárodní právo - upravuje vzájemné vztahy mezi státy

Znaky: - **zákaz používání násilí;**

- **zákaz vměšování do vnitřních záležitostí jiného státu** - často porušováno

*ČR = (1860) - vletěli k nám tanky - vojska Varšavské smlouvy (?) = říkali, že to byla zahraniční pomoc

-snaha socialismus změnit na lepší socialismus (socialismus s lidskou tvář)

- **právo na sebeurčení**; - má každý národ → určují si formu, jak chtějí žít = vést svůj stát

-ČR - nechceme žít společně se Slováky → oddělení od Rakouska-Uherska

**Masaryk = šel hledat podporu do USA, našel si tam manželku*

-boje za osvobození

+ právo zda-li chci žít ve federaci (=rozhodnutí, zda chceme žít jako unitární stát nebo fenotární)

-Československá republika = federální stát

-po r.89 ČSSR

-byli jsme federací + USA byli typickým federativním státem

- **příjem kogentních norem** (státy je musí dodržet)

PORUŠENÍ ZÁKAZU VMĚŠOVÁNÍ = JE TO POVOLENO

-můžeme zasahovat, pokud v jiném státě dochází k velkému porušování lidských práv

**Afrika = 2 kmeny (Tutsiové X Hutové) - rok 1993 - 1994 → v konfliktu zemřelo 800 000 lidí*

-zasáhlo se, až když se dostalo k masovému vraždění lidí

**Afgánistán = zásah OSN, nyní zde jsou jednotky mnoha států světa (NATO, i Rusko)*

-je v područí (před 10ti lety) teroristů => ALKAIDA - K(T)alibán

Cílem je řešení sporů - mírovou cestou = diplomatické jednání (mezinárodní soud).

Diplomacie= věda, jak vést mezinárodní politiku, jak jednat;

→ Funkce: **diplomata** - vyjednávat, reprezentovat zemi, informovat;

velvyslanec (vyslanec) - **nejvýznamnější diplomat**, pověřuje ho hlava státu, stát má právo velvyslance poslat do země, země má právo vyslance odmítnout (může odmítnout jen konkrétní osobu - je nahrazena);

charge d'affaire, rezident - nižší diplomatictí úředníci, pověřuje je ministr zahraničí;

konzul - není součástí diplomatické mise, prosazuje zájmy občanů na hostitelské půdě

Formy mezinárod. vztahů:

♦ **MEZINÁRODNÍ SMLOUVY A DOHODY** - upravují vztahy mezi státy (bezpečnost, ek. spolupráci) a vytvářejí základ pro další mezinárodní spolupráci

-obsahují přesné formulace

-2 varianty: **bilaterální** (mezi 2 státy), **multilaterální** (meze více státy)

-mezinárodní spolupráce jsou NUTNOSTÍ

-dohody se dělí na:

DEKLARACE = právně nezávazní, vyjadřují společnou vůli a plány

SMLOUVY (pramen mezinárodního práva) = musí být sjednány předepsaným způsobem (potvrzení parlamentu)

-**bilaterální** (dvoustranné) -**multilaterální** (vícestranné)

◆ MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

= jsou vyšší formou spolupráce mezi státy

= institucionální podoba

-státy postupují část svých pravomocí společným orgánům nebo se v nich snaží prosadit svůj vliv

=> přenáší část svých pravomocí na jiné (organizace)

-spolupráce je trvalá + se neustále rozvíjí = trvalejší ráz

-dělení:

Podle velikosti = **regionální** (vyvíjejí činnost jen na některých částech světa)

= **globální** (vyvíjí činnost celosvětově - jejichž členy je většina států)

Podle oblasti zájmů = **politické, hospodářské, oborové pro výměnu informací a zajištění společných norem a pravidel**

-každá mezinárodní smlouva nebo členství musí být právně schváleno → musí projít RATIFIKACÍ (potvrzení, konečný souhlas)

-**MEZINÁRODNÍ KOOPERACE** (spolupráce mezi státy) = prostřednictvím mezinárodních organizací doplňuje roli státu tam, kde je nezbytná, ale i výhodná → státy, které se na tom nechtějí podílet, se mohou dostat do mezinárodní izolace

-**1. Mezinárodní organizací** byla **Svatá aliance** (1815 po Vídeňském kongresu) = sdružovala Evropské monarchie, smyslem byl společný boj proti republikánům, a liberálům + vzájemná

pomoc při potlačování revolucí

OSN (Organizace spojených národů)

-univerzální celosvětová mezinárodní organizace, jejímž hlavním cílem je zachování mezinárodního míru a bezpečnost + zajištění mezinárodní spolupráce (192)

-OSN nahradila Společnost národů

-vznik: roku **1945** – dokument **Charta OSN** (přijetí v San Franciscu)

-**hlavní sídlo OSN** je v **New Yorku** + **Evropské centrum OSN** je ve **Vídni**

Cíle v době vzniku: – udržování mezinárodního míru a bezpečnosti

-rozvíjet přátelské vztahy mezi národy

-řešit hospodářské, sociální, humanitární i kulturní problémy

Cíle stanovené do r. 2015:

-*snížit chudobu*

-dosáhnout alespoň primárního vzdělání celé populace

-prosazovat rovnost mužů a žen

-snížit dětskou úmrtnost + zlepšit zdraví matek

-boje s AIDS, malárií atd..

Orgány OSN

- **Rada bezpečnosti** – nejvyšší výkonný org.

-dohlíží na dodržování míru

-má 15 členů – 10 volených na 2 roky a 5 stálých, kteří mají rozhodující vliv (USA, VB, Rusko, Francie, Čína).

→ Disponují právem veta a mohou zamítnout jakýkoli návrh.

- **Valné shromáždění** – 2. vrcholný politický orgán

= zastoupeny všechny členské země

-jedna země = jeden hlas

-vnitřní chod OSN

-volí generálního tajemníka OSN (****Pan Ki-moon***)

- **Mezinárodní soudní dvůr** – sídlí v Haagu;

= řeší mezinárodní obchodní spory mezi státy a firmami;

-tvořen sborem 15 soudců volených na 9 let Valným shromážděním a Radou bezpečnosti.

- **Hospodářská a Sociální rada OSN** = monitoruje celkovou hospodářskou situaci v regionech
- **Poručenská rada** = dozor na výkonem správy poručenských zemí
- **Sekretariát OSN**
- **Mezinárodní trestní tribunály**

=soudy posuzují vinu i nejvyšších politických představitelů zemí zúčastněných na konfliktu a jsou oprávněny vynášet tresty

-nejvyšší trest = udělení doživotního vězení, na které se nikdy nebude vztahovat amnestie

-3 hlavní zločiny: zločiny proti míru (přípravy války apod...)

válečné zločiny (vraždy, mučení, popravy rukojmí apod..)

zločiny proti lidskosti (vyhlazování, mučení, zotročování, deportace, pronásledování apod...)

→opatření k udržení míru :

- **represálie** = forma donucovacího opatření v mezinárodním právu => je odvetné opatření, které má násilný charakter vůči cizímu státu a které, obvykle porušuje mezinárodní právo.

-ve vnitrostátním pojetí jde o násilí vůči vlastnímu civilnímu obyvatelstvu.

- **rezoluce (rozhodnutí)** = nejvýznamnější

-přijímá Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti

=obsahují požadavky Rady bezpečnosti a jsou adresovány členskými státy OSN, které hrubě porušují její nejzákladnější principy → požadují ukončení vojenských operací a mezinárodního násilí

- **embargo** = nejmírnější prostředek - zákaz dovozu, ekonomické opatření

-smyslem je oslabení vojenské síly embargovaných států

-členské státy OSN nesmí vyvážet vojenský materiál + strategické suroviny (*ropa) do států kde je embargo

- **sankce** -příkaz, usnesení - hospodářské i plošné sankce

-státy jsou hospodářsky izolovány → nesmí se s těmito státy obchodovat

- **bojkot** - přehlížení, izolování, přerušení styků, zejména hospodářských - výrobky určitého státu si nekupujeme...

-stát je politicky izolován od zbytku světa

-jsou přerušeny diplomatické styky

**Jihoafrická republika*

-v krajních případech ohrožení míru:

Vojenský zásah = vojenská akce vojsky OSN

Mírová mise = tehdy, když se válečný konflikt chýlí ke konci → vojáci tvoří „nárazník“

Pozorovací mise = do konfliktu se nesmí zasahovat, pouze se pozoruje co se děje

Organizace OSN:

MMF (IMF) = Mezinárodní měnový fond = podporuje stabilitu měnových systémů ve světě, poskytuje úvěry

SB = Světová banka = pro obnovu a rozvoj, poskytuje dlouhodobé úvěry

UNESCO = zabývá se kulturou a vzděláváním (**Valtice, Kroměříž - zahrady, Olomouc, Praha, Český Krumlov...*)

UNICEF = dětský fond, pomáhá zlepšovat život dětí

UNHCR = úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

WHO = světová zdravotnická organizace

IAEA = mezinárodní agentura pro atomovou energii

OPEC = organizace zemí vytvářejících ropu (**Alžírsko, Ekvádor, Venezuela*)

EVROPSKÁ UNIE

= mezinárodní organizace, která sdružuje evropské státy

-sídlo v Bruselu

= je sdružení 28 Evropských států

-cílem je politická a hospodářská integrace členských států

Historie

-1950 - **Schumanova deklarace** (*Robert Schuman) = návrh na sjednocení Evropy

- 1951- **ESUO** (Evropské společenství uhlí a oceli) - cílem bylo obnovit těžký průmysl, společný trh, koordinace výroby a obchodu

*Francie, Německo, Itálie, Belgie, Lucembursko, Nizozemí

-1957 - **EURATOM** = podpora výzkumu, kontrola obchodu a mírové využití jaderné energie

- **EHS** (Evropské hospodářské společenství) = dohoda o vytvoření celní a obchodní unie + koordinace hosp. pol.

- oficiální vznik **1.1.1993 - Maastrichtská smlouva (EU)**

-od 1995- **Schengenská dohoda** - cestování bez pasu

-od r. 2002 - ve 12 zemích zavedeno euro (eurozoňa)

Základní pilíře

- **Evropské společenství:** společenství zemědělství, obchodní (trh+celní), ekologie, dopravní, sociální politika, Scheng. smlouva, měnová unie...
- **Spol. zahraniční a bezpečnostní politika:** spolupráce v zahr. politice; mír; lidská práva; demokracie; Evropské síly - rychlé reakce
- **Policejní a justiční spolupráce:** pašování; terorismus; korupce; organizovaný zločin; obchod s lidmi; azylová politika; spolupráce soudců a policie

Orgány

♦ **Evropská rada** - hlavní rozhodující orgán

-schází se 4x ročně hlavy států či premiéři (setkávání na nejvyšší úrovni)

- hl. úkol = určování obecných rysů politiky EU, formuluje rozhodnutí ve směrnících, které jsou pro další org. EU závazné + jednání se účastní i předseda Evrop. komise

***Herman Van Rompuy**

◆ **Rada EU** (*rada ministrů /rezortů-podle potřeby*) - hlasují o předložených dokumentech

-schází se podle toho, kde se objeví problém (často problémy v zemědělství) **ted' to vede Řecko (mění se po půl roce)*

-mají pravomoc vetovat rozhodnutí Ev. Komise

-vydává směrnice, nařízení a rozhodnutí + schvalování zákonů

-hlavní zodpovědnost za společnou zahraniční a bezpečnostní politiku

◆ **Evropská komise** - výkonný orgán (motor), zajišťuje chod EU -mluví se zde 3 jazyky

-má zákonodárnu iniciativu,

- 28 komisařů - nezávislí na jednotlivých státech

- hájí zájmy EU jako celku

→český zástupce **Štefan Füle**
(Portugalsko)

→předsedou je **José Manuel Barroso**

◆ **Evropský parlament** - sídlí ve Štrasburgu či Bruselu nebo v Lucembursku (3 sídla),

-785 poslanců, předseda + místopředseda → zástupci voleni na 5 let;

-dělí se podle politické příslušnosti

-spolurozhoduje v legislativním procesu + má kontrolní oprávnění + schvaluje rozpočet EU;

-připravuje rozborů pro další jednání jiných org.

=> Základní pravomoce: - kontroluje EK rozpočtové, legislativní (kultura, vnitřní politika, ochrana spotřebitele, věda, výzkum) s radou EU o právních dokumentech

-mluví se zde 24 jazyky → předseda je **Martin Schulz**

♦ **Evropský soudní dvůr** - 27 soudců, sídlí v Lucemburku

= nejvyšší soudní orgán EU, dbá na dodržení Evropského práva

-zajišťuje, že je právo vykládáno a uplatňováno stejně ve všech zemích

-řeší spory mezi státy navzájem, státy a Evropskými orgány

♦ **Účetní dvůr** = nejvyšší orgán finanční kontroly

♦ **Evropská centrální banka** = udržování cenové stability

♦ **E. investiční banka** = financuje aktivity podporující rozvoj EU

♦ **Hospodářský a sociální výbor** +zajímavost ENTROPA - 2009, David Černý

Rozdělování pravomocí EU

-r.2007 = **Lisabonská smlouva** = v platnost přišla 1. 12. 2009 => vysvětluje rozdělení pravomocí mezi EU a jejími členy

-3 hlavní pravomoci: Výlučné, Sdílné, Podpůrné

-dochází ke zrušení 3 pilířů!!!

NATO (Severoatlantická aliance)

= politická a vojenská spolupráce všech jejích členů + chránit svobodu a společné dědictví a kulturu svých národů

- sídlo v Bruselu

-28 členů (ČR se připojila 12. 3. 1999)

Historie:

-založena **4. 4. 1949 = WASHINGTONSKÁ SMLOUVA - článek č. 5** (začátek Studené války /původní cíl - vzdorovat SSSR/)

-důvody vzniku = reakce na 2. Sv. válku a vytvoření dvou bloků

= omezit pronikání východního bloku

-mezníky vývoje:

-1949 vznik NATO = Washingtonská smlouva - článek č. 5 (12 zakládajících států)

-1955 vstup SRN (spolková Něm. Rep.) do NATO

-1979 rozmístění raket středního doletu v SRN

-1999 první země východního bloku (ČR) vstoupila do NATO

-hlavní cíl se mění → boj proti terorismu

→ kolektivní bezpečnost - udržení míru (*je-li napadena 1 země z NATO, je to jakoby napadli celé NATO*)

→spolupráce po stránce politické i vojenské

→ spolupráce s Ruskem

→mírové operce (pod hlavičkou OSN)

Orgány NATO

- struktura:

- **Politické (civilní) orgány**

- ◆ **Rada NATO** - nejvyšší orgán, zastoupeny všechny členské země, rozhodnutí o společné zahraniční politice

-schází se 1x týdně, jejich rozhodnutí musí být jednohlasné

- ◆ **Severoatlantické shromáždění** - přijímá doporučení a usnesení

- ◆ **Generální tajemník** - zastupuje NATO navenek, řeší spory mezi členskými státy, řídí a usměrňuje zasedání RADY

-je Evropan a civilista

- **Vojenské orgány** (podřízené civilním)

- ◆ **Vojenský výbor** = podřízené Radě NATO, řeší vojenské problémy, zpracovávají vojenské strategie

- ◆ **Výbor pro obranné plánování**

- ◆ **Výbor pro jaderné plánování**

- ◆ **Armáda ČR** - vrchní velitel = prezident → máme BRANNOU POVINNOST

+ **Rada Rusko - NATO** = stále se scházejí, Rusko se ale nikdy nestane součástí NATO - ohrozilo by to celý svět, Rusko je moc velká velmoc